

De vaste commissie voor Financiën heeft op 14 maart 2024 enkele vragen en opmerkingen voorgelegd aan de indiener van de initiatiefnota over de bescherming van de rechten van belastingbetalers en toeslagontvangers (Kamerstuk 36 502, nr. 2).

De fungerend voorzitter van de commissie,
Tielen

Adjunct-griffier van de commissie,
Meijerink

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de initiatiefnota en zij onderschrijven het belang van een goede rechtsbescherming. Wel hebben deze leden enkele vragen.

Op pagina twee lezen de leden van de PVV-fractie dat de indiener beoogt twee initiatieven voor te leggen aan de Kamer. Echter op pagina negen staan er zes aanbevelingen, waarvan de eerste twee overlappend zijn met die op pagina twee. Hoe verhouden de zes aanbevelingen zich tot de genoemde twee initiatieven?

Onder paragraaf 2 op pagina twee schrijft de indiener: *«wanneer je als belastingbetaler of toeslagontvanger wil weten wat je rechten zijn, moet je die uit een oerwoud van fiscale regelgeving destilleren.»* Is de indiener van mening dat dit alleen op het gebied van fiscaliteit speelt? Erkent de indiener dat het intrinsiek aan juridische zaken is dat dit een oerwoud is, onderhevig aan verandering en interpretatie?

Onder paragraaf 3 op pagina drie citeert de indiener uit het rapport *«Burgers Beter Beschermd: «(...) dat er door sommige medewerkers te beperkt gebruik wordt gemaakt van de vrije ruimte die er wel is om de menselijke maat te hanteren. (...) De letterlijke interpretatie van wet- en regelgeving heeft de overhand gekregen (...)»*

Maar in artikel 4 van de initiatiefnota sluit indiener aan bij het uitgangspunt van bezwaar en beroep. Kan de indiener aangeven op welke manier bezwaar en beroep nu tekortschiet en hoe zij vindt dat de aanvullende normering als «menselijke maat» objectief getoetst moet worden en daarbij ingaan op de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (abbb)?

In artikel 5 beschrijft de indiener het recht om in beroep te gaan. Kan de indiener aangeven in welke gevallen dit nu niet kan? En hoe ziet de indiener, alvorens er in beroep wordt gegaan, de rol voor de Onafhankelijke Belangenbehartiger die juist zoveel mogelijk juridische procedures zou moeten voorkomen?

Onder artikel 6 beschrijft indiener dat de wettelijke termijnen uiterste termijnen zijn. Kan de indiener aan de leden van de PVV-fractie nader toelichten wat er wordt verstaan onder uiterste termijn?

Daarnaast stelt indiener voor: *«het is niet de bedoeling dat de Belastingdienst of Dienst Toeslagen elke juridische mogelijkheid uitput, als dat niet in verhouding staat tot de zaak die voorligt. (...) gekeken moet worden of maatwerk/het algemeen belang mogelijk is om ongewenste gevolgen voor de maatschappij te voorkomen.»* Wat bedoelt indiener hier concreet mee?

Is het de bedoeling dat er door de Belastingdienst of de Dienst Toeslagen standaard gewerkt moet worden met een variant van mediation? Kan de indiener duiden wat de verhouding is tussen individueel maatwerk en ongewenste maatschappelijke gevolgen en hoe dit zich verhoudt tot het rechtszekerheidsbeginsel?

In artikel 7 beschrijft indiener dat er de gronden op basis waarvan de Belastingdienst en de Dienst Toeslagen hun doel kunnen bereiken. Kan de indiener de normen van de Algemene Beginselen van Behoorlijk Bestuur

meenemen in het uitgangspunt: «niet indringender ingrijpen dan nodig of proportioneel is.»

Op pagina 9 beschrijft indiener bij aanbeveling 6 dat: «signalen over afwijking van de wet of het handvest te melden bij de IBTD of de Onafhankelijke Belangenbehartiger. Welke rechtsgevolgen beoogt indiener hiermee te bewerkstelligen? Kan de indiener in dit licht reageren op de reikwijdte van artikel 8:42 Algemene wet bestuursrecht (Awb) in relatie tot artikel 8:29 Awb en het gebruik daarvan door de Belastingdienst en de Dienst Toeslagen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben de initiatiefnota met veel interesse gelezen en bedanken de indiener hartelijk voor haar werk. Zij hebben enkele vragen.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie lezen in de initiatiefnota dat belastingbetalers en toeslagontvangers hun rechten «uit een oerwoud van fiscale regelgeving» moeten «destilleren», en dat deze rechten «niet overzichtelijk op een herkenbare plek in de wet te vinden» zijn. Deze leden vragen zich af wat volgens de indiener de oorzaak van dit probleem is. Is de indiener het met de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie eens dat de fiscale regelgeving simpelweg te ingewikkeld is geworden? Ziet zij mogelijkheden om het belasting- en toeslagenstelsel fors te vereenvoudigen? En zo ja, welke maatregelen zou zij op dit gebied willen voorstellen? Voorts vragen deze leden hoe de indiener aankijkt tegen de vele fiscale regelingen en uitzonderingen die het Nederlandse belastingstelsel kent. Is zij het eens met deze leden dat het goed zou zijn om een (groot) deel van deze regelingen te schrappen? Welke regelingen komen hiervoor volgens haar in aanmerking?

De indiener stelt dat het problematisch is dat de rechten van belastingbetalers in «allerlei aparte wetsartikelen zijn opgenomen» en dat het beter zou zijn om deze rechten op één plek op te nemen. De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie vragen de indiener om deze stelling verder toe te lichten. Waarom ziet zij dit als het probleem waar belastingbetalers en toeslagontvangers tegenaan lopen? Verwacht zij dat mensen, als de genoemde rechten op één plek in de wet staan, wél volledig in staat zijn deze wet te lezen? Wetteksten zijn immers vrijwel altijd lastig te lezen.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie staan in beginsel positief tegenover het opstellen van een handvest voor praktische rechtsbescherming van belastingbetalers en toeslagontvangers. Zij vragen de indiener artikel 1 van het opgestelde handvest te specificeren: bedoelt zij met «begrijpelijke wijze» dat bijvoorbeeld brieven van de Belastingdienst en de Dienst Toeslagen in B1-niveau Nederlands opgesteld moeten zijn, opdat deze voor zoveel mogelijk mensen leesbaar zijn?

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie steunen het streven naar begrijpelijke en toegankelijke informatie. Zij vragen de indiener toe te lichten hoe dit streven in de praktijk gebracht moet worden: wat zouden de Belastingdienst en de Dienst Toeslagen concreet anders moeten doen dan ze nu doen? Voorts vragen deze leden of de indiener van mening is dat een cultuuromslag noodzakelijk is bij de Belastingdienst en de Dienst Toeslagen om de gestelde doelen in het voorgestelde handvest te bereiken. Hoe zou een dergelijke cultuuromslag bereikt kunnen worden?

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief «Initiatiefnota van het lid Inge van Dijk over bescherming van de rechten van belastingbetalers en toeslagontvangers». Deze leden onderschrijven het grote belang van praktische rechtsbescherming aan alle belastingbetalers en toeslagontvangers volledig. De noodzaak om deze rechtsbescherming op een toegankelijke manier ter beschikking te stellen wordt, zoals het lid Inge van Dijk ook terecht omschrijft, verder onderstreept door de ervaringen uit het recente verleden met de toeslagenaffaire. Voorgenoemde leden zijn het lid Inge van Dijk dan ook zeer erkentelijk voor het verzette werk om deze initiatiefnota aan te leveren. Zij hebben over de nota enkele vragen.

Centrale plek fiscale basisrechten

De leden van de VVD-fractie lezen dat de indiener van mening is dat het een meerwaarde heeft om de fiscale basisrechten van belastingbetalers en toeslagenontvangers op een centrale plek in de wet op te nemen. De indiener doet hiervoor enkele suggesties van mogelijke wetten. Zij vragen of de indiener kan aangeven welke van deze suggesties het meest gepast zou zijn voor een dergelijke, gecentraliseerde wettelijke opsomming van basisrechten. Zij vragen eveneens of de indiener de materiele meerwaarde van een dergelijke exercitie nader kan toelichten. Tot slot lezen zij dat de indiener van mening is dat de basisrechten, zoals zij in wetgeving zijn opgenomen, voor iedereen uitlegbaar en begrijpelijk moeten zijn. Dit voornemen onderschrijven voornoemde leden, maar zij vragen wel of de indiener kan toelichten hoe dit zich verhoudt tot het principe van zorgvuldige wetgeving, wat soms ook enige complexiteit kan vergen.

Werkdruk en Personeelstekort Belastingdienst en Dienst Toeslagen

De leden van de VVD-fractie lezen dat een voorgesteld handvest opgenomen kan worden in het functieprofiel van de Belastingdienst en de Dienst Toeslagen. De leden vragen hoe eventuele extra werkzaamheden als gevolg van dit handvest door de Belastingdienst, mede ook gezien de personeelstekorten, uitvoerbaar kan zijn. Hoe kijkt de indiener naar de extra taak voor de medewerker van de Belastingdienst die de toevoeging in het functieprofiel zou kunnen hebben? In welke mate heeft deze extra taak invloed op de al bestaande hoge werkdruk voor medewerkers van de Belastingdienst? Op welke manier gaat er gewaarborgd worden dat andere onderdelen van de Belastingdienst niet gaan lijden onder deze extra taak? Is indiener het met de leden van de VVD-fractie eens dat het opstellen en wijzigen van functieprofielen een taak en verantwoordelijkheid van de diensten is en moet blijven?

Ook lezen de leden van de VVD-fractie dat belastingbetalers en toeslagenontvangers van de Belastingdienst en Dienst Toeslagen een proactieve houding mogen verwachten. Ook zal er in alle overheidscommunicatie beschreven staan welke acties zij kunnen nemen als zij het er niet mee eens zijn, inclusief contactgegevens met wie ze contact op kunnen nemen bij vragen. Hierbij vragen de leden hoe de indiener de praktische uitvoering van deze voornemens concreet voor zich ziet. Door wie worden deze extra taken uitgevoerd binnen de Belastingdienst en Dienst Toeslagen? Worden voor deze taken nieuwe functieprofielen gemaakt en extra medewerkers aangenomen? Realiseert indiener zich dat het gaat om massale processen en hoe past volgens indiener de beoogde werkwijze hierbij?

Menselijke maat en Belangenbehartiger

De leden van de VVD-fractie zijn het volledig eens met indiener dat de menselijke maat gehanteerd moet worden met vertrouwen als uitgangspunt. Ook vinden de leden dat de Onafhankelijke Belangenbehartiger hier een grote rol in kan spelen bij zaken waar conflict over ontstaat. Hoe ziet de indiener de rol van de Onafhankelijke Belangenbehartiger voor zich? Welke bevoegdheden heeft en krijgt de Onafhankelijke Belangenbehartiger bij zaken waar een conflict over ontstaat? In hoeverre kan de Onafhankelijke Belangenbehartiger juridische procedures voorkomen bij zaken waar een conflict over ontstaat? Hoe wordt de legitimiteit van een dergelijke behartiger verzekerd?

Informatie en gegevens bescherming

De leden van de VVD-fractie lezen dat belastingbetalers en toeslagenontvangers mogen verwachten dat alle informatie die zij aan de Belastingdienst of Dienst Toeslagen verstrekken niet openbaar wordt gemaakt of met derden wordt gedeeld. Hoe verhoudt dit zich tot bijvoorbeeld het doel om teveel ontvangen steun zoveel mogelijk te voorkomen, waarvan het denkbaar is dat bepaalde mate van gegevensuitwisseling soms noodzakelijk kan zijn?

Vragen en opmerkingen van de leden van de NSC-fractie

De leden van de NSC-fractie danken de indiener voor haar initiatiefnota en kijken uit naar een constructief vervolg. Deze leden onderschrijven het belang van bescherming van de rechten van belastingbetalers en toeslagontvangers. Zij hebben nog een paar vragen en/of suggesties.

De leden van de NSC-fractie vragen hoe de indiener aankijkt tegen een goede, laagdrempelige en toegankelijke sociale advocatuur, die ook toegankelijk moet zijn voor fiscale zaken. En hoe kijkt de indiener aan tegen alternatieve en laagdrempelige vormen van geschilbeslechting, zoals bijvoorbeeld fiscale mediation?

Is de indiener het met de leden van de NSC-fractie eens dat communicatie met de overheid altijd in begrijpelijk Nederlands opgesteld dient te zijn? En is de indiener het in dat verband met deze leden eens dat er een direct loket moet komen waar burgers onbegrijpelijke brieven naartoe kunnen sturen en dat dit loket het bestuursorgaan aanspreekt en kan verplichten om een nieuwe brief te sturen?

Ook vragen de leden van de NSC-fractie of de indiener het met deze leden eens is dat formele correspondentie contactgegevens dient te bevatten van de behandelend ambtenaar, zodat burgers bij vragen en opmerkingen persoonlijk contact kunnen opnemen.

Steunt de indiener de visie van de leden van de NSC-fractie dat indien burgers inzage wensen in hun eigen fiscale dossier, de belastingdienst de meest verregaande vorm van transparantie moet nastreven en dat «eigen dossier» ook in ieder geval «stukken van intern beraad» omvat?

Steunt de indiener de wens van de leden van de NSC-fractie dat naast een voorgevulde aangifte inkomstenbelasting, de dienst ook moet zorgen voor voorgevulde aanvraagformulieren voor toeslagen? En dat dit mogelijk ook zou moeten gelden voor andere inkomensafhankelijke regelingen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

De leden van de BBB-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de initiatiefnota van het lid Inge van Dijk.

Op pagina zes schrijft de indiener het volgende over de communicatie van dienst Toeslagen: *«Dat betekent dat helder wordt gecommuniceerd over de hoogte van te ontvangen of betalen bedragen, en hoe die zijn opgebouwd. Ook wordt in deze communicatie helder aangegeven wat iemand kan doen wanneer een bedrag niet klopt, of wanneer een betalingsregeling nodig is.»* Is niet juist het probleem dat er veranderingen in het inkomen optreden bij burgers en dat zij deze zelf moeten doorgeven? Om deze reden wordt er vaak teruggevorderd. Wat kan de overheid daar in verbeteren volgens indiener, ook op het vlak van communicatie?

Op pagina zeven schrijft indiener nog het volgende over bezwaarprocedures: *«Hierbij wordt de menselijke maat gehanteerd met vertrouwen als uitgangspunt. Het hanteren van de menselijke maat vereist ook menselijk contact, waar en wanneer dat nodig is. Daarom wordt behalve de mogelijkheid om schriftelijk in bezwaar te gaan, ook de mogelijkheid geboden deze mondeling toe te lichten en in gesprek te gaan, zodat mensen zich gehoord en gezien voelen.»* Zou het aangaan van fysieke gesprekken geen uitzonderlijke last leggen op de uitvoering volgens de indiener? Hoe definieert indiener de menselijke maat? Betekent dit dat er in bepaalde gevallen afgeweken mag worden van de wet door middel van uitzonderingen? En in welke mate?

Tot slot hebben de leden van de BBB-fractie een vraag over de uitgangspunten voor handhaving, uiteengezet door indiener op pagina acht. De indiener schrijft daar: *«De Belastingdienst en Dienst Toeslagen kiezen om hun doel te bereiken steeds voor het middel dat niet meer dan nodig ingrijpt in het leven van de belastingbetaler of toeslagontvanger en dat in evenredige verhouding staat tot dat doel. Daarbij wegen zij steeds af of een minder zwaar middel voor het doel dat zij wil bereiken kan worden ingezet.»* In hoeverre betekent dit dat er voor eenzelfde doel in vergelijkbare situaties afwijkende middelen of handhaving worden ingezet? Is de indiener van mening dat er nooit mag worden gehandeld in strijd met het gelijkheidsbeginsel en dat elke toeslaggerechtigde in de basis dezelfde behandeling verdient?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de voorliggende initiatiefnota. Zij danken de indiener voor het opstellen hiervan. Deze leden onderschrijven het doel van de nota, namelijk het verbeteren van de praktische rechtsbescherming van burgers en bedrijven. Zij hebben nog enkele vragen bij de volgende paragrafen van de initiatiefnota.

2. Rechten van Belastingbetalers en Toeslaggerechtigden

De leden van de SGP-fractie lezen dat het de wens is van de indiener dat de rechten van belastingbetalers en toeslagontvangers, die nu verspreid zijn over meerdere wetten, op een centrale plek in de wet worden vastgelegd. Zij noemt daarbij als voorbeeld de AWR of de Awir. Hoe stelt de indiener dit concreet voor? Worden de relevante artikelen dan naar een andere wet overgeplaatst? Wordt het daardoor niet juist minder overzichtelijk? Deze leden wijzen erop dat de AWR gericht is op alle belastingen, terwijl de Awir juist meer toeziet op inkomensafhankelijke regelingen,

zoals Toeslagen. Deze leden zien meerwaarde in het verbeteren van de toegankelijkheid van rechten, maar vragen zich af of de voorgestelde manier de juiste is.

3. Praktische rechtsbescherming in belastingzaken

De indiener merkt terecht op dat rechtmatige uitvoering van wetgeving onrechtvaardig kan zijn of voelen door de kwaliteit van wetgeving, zo constateren de leden van de SGP-fractie. Het verbeteren van de wetgeving zelf kan daarom ook al stevig bijdragen aan de rechtsbescherming van burgers en bedrijven. Deelt de indiener deze mening? En kan het opstellen van het Handvest niet ook bijdragen aan het verbeteren van wetgeving (door aanpassing)? Is het in den brede niet vaak het geval dat wetgeving te weinig ruimte biedt voor maatwerk en voor het toepassen van de menselijke maat, waar de rechtsbescherming onder lijdt?

5. Voorstel voor een handvest voor praktische rechtsbescherming van belastingbetalers en toeslagontvangers

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van het voorstel voor de inhoud van een mogelijk Handvest. Deze leden kunnen in algemene zin deze inhoud onderschrijven. Wel vragen deze leden aandacht voor de positie van de Belastingdienst en Dienst Toeslagen. De positie van belasting- en toeslagontvangers wordt terecht versterkt. Dit betekent echter ook dat er meer verantwoordelijkheid komt te liggen bij de genoemde diensten. Zijn de eisen waaraan deze diensten moeten voldoen volgens het voorgestelde Handvest ook daadwerkelijk haalbaar? En zo nee, hoe kunnen de Belastingdienst en Dienst Toeslagen hierbij ondersteund worden?

6. Aanbevelingen

De leden van de SGP-fractie vragen of de indiener, bij het verbeteren van de rechtsbescherming van burgers en bedrijven, ook een rol ziet weggelegd voor de politiek.

Daarnaast zijn de leden van de SGP-fractie van mening dat de rechtsbescherming van burgers en bedrijven in fiscale zaken ook vaak aangetast wordt door de kwaliteit van wetgeving. Het Handvest, zoals voorgesteld door de indiener, kan zeker bijdragen aan het verbeteren van de rechtsbescherming. Het verbeteren van wetgeving, zoals het bieden van ruimte voor het toepassen van de menselijke maat, is een andere manier. De leden hopen dat ook deze route opgepakt wordt, zodat de rechtsbescherming ook via die manier verbeterd kan worden.